

HUQUQIY MADANIYATNI YUKSALTIRISHNING IJTIMOIIY-FALSAFIY
JIHATLARI

Abdurahmonova Nodiraxon Xusnutdinovna

Toshkent davlat tibbiyot universiteti

Ijtimoiy fanlar kafedrası katta o'qituvchisi, f.f.d. (PhD)

Annotatsiya. *Maqolada huquqiy madaniyatning jamiyat barqarorligi va demokratik taraqqiyotdagi o'rni, uning ijtimoiy-falsafiy mohiyati, shakllanish mexanizmlari va fuqarolik jamiyati institutlari bilan o'zaro bog'liqligi tahlil qilingan. Zamonaviy raqamli muhitda huquqiy madaniyatni yuksaltirishning dolzarb yo'nalishlari yoritilgan.*

Kalit so'zlar: *huquqiy madaniyat, huquqiy ong, ijtimoiy falsafa, qonun ustuvorligi, fuqarolik jamiyati, huquqiy ta'lim, demokratik qadriyatlar.*

Kirish

Global rivojlanish jarayonlari, axborot maydonining kengayishi va jamiyatda demokratiyaning chuqurlashuvi fuqarolarning huquqiy madaniyatini yuksaltirish masalasini dolzarb muammolardan biriga aylantirdi. Huquqiy madaniyat nafaqat huquq normalarini bilish yoki ularga amal qilish, balki shaxsning qonun ustuvorligiga bo'lgan munosabati, ijtimoiy mas'uliyati va huquqiy qadriyatlarni anglashi bilan bog'liq. Ijtimoiy falsafa nuqtai nazaridan huquqiy madaniyat jamiyat barqarorligi va adolat mexanizmini ta'minlovchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

Asosiy qism

Huquqiy madaniyat mazmunan keng tushuncha bo'lib, u shaxsning huquqiy ongi, huquqiy xulq-atvori, huquq normalariga nisbatan munosabati, qonun ustuvorligini qadrlashi kabi tarkibiy qismlarni qamrab oladi. U ijtimoiy munosabatlarning barcha sohalarida namoyon bo'lib, jamiyat taraqqiyotining huquqiy asosini tashkil etadi.

Shaxs huquqiy ongining shakllanishida tarbiya, oila muhiti, ta'lim tizimi, jamoatchilik institutlari va ommaviy axborot vositalari asosiy rol o'ynaydi. Oilada qonunga hurmat, mas'uliyat, halollik va adolat tamoyillari bola ongiga singdirilganda, u kelajakda huquqiy madaniyati yuksak fuqaro sifatida shakllanadi. Ta'lim muassasalari esa huquqiy bilimlarni tizimli ravishda yetkazib, huquqiy fikrlash va huquqiy muammolarni hal qilish kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Fuqarolik jamiyati institutlari — nodavlat tashkilotlar, ombudsman, jamoatchilik kengashlari, huquqni himoya qilish markazlari — huquqiy madaniyatni oshirishda muhim ahamiyatga ega. Ularning faoliyati orqali fuqarolar huquq va majburiyatlari bo'yicha xabardorlik oshadi, davlat organlari faoliyati ustidan jamoatchilik nazorati kuchayadi. Bu esa qonun ustuvorligining ta'minlanishiga xizmat qiladi.

Qonun ustuvorligi huquqiy madaniyatning asosiy ko'rsatkichidir. Qonun adolatli va bir xil qo'llanilgan jamiyatda fuqarolarning huquqiy tizimga ishonchi ortadi. Shuningdek, qonunlar sifatining yuqori bo'lishi, ularning aniq va tushunarli tarzda ishlab chiqilishi, huquqni qo'llash amaliyotining shaffof bo'lishi ham huquqiy madaniyat darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Zamonaviy raqamli dunyoda elektron hukumat, onlayn murojaatlar, elektron sud, huquqiy axborot portallari kabi platformalar huquqiy madaniyatni oshirishda yangi imkoniyatlarni ochmoqda. Raqamli servislar orqali fuqarolar huquqiy axborotga tez yetib boradi, huquqiy xizmatlardan foydalanish imkoniyati kengayadi va huquqiy savodxonlik oshadi.

Xulosa

Huquqiy madaniyat — jamiyat barqarorligi, qonun ustuvorligi va demokratik islohotlar samaradorligini belgilaydigan asosiy ijtimoiy-falsafiy kategoriya hisoblanadi. Uning yuksalishi fuqarolarning huquqiy bilimga ega bo'lishi, qonunga hurmati, adolatga ishonchi va fuqarolik mas'uliyati bilan bevosita bog'liq. Huquqiy madaniyatni yuksaltirish uchun ta'lim, jamoatchilik institutlari, media va raqamli platformalarning samarali hamkorlikda ishlashi muhimdir. Yuqori huquqiy madaniyat esa barqaror taraqqiyot, fuqarolik jamiyati va inson huquqlarining kafolati sifatida namoyon bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.
2. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash — yurt taraqqiyotining garovi. – Toshkent, 2020.
3. Qonunchilikka oid ilmiy maqolalar to'plami. – Toshkent davlat yuridik universiteti, 2022.
4. Habermas J. **Between Facts and Norms**. MIT Press, 1996.
5. Fuller L. **The Morality of Law**. Yale University Press, 1964.
6. Rawls J. **A Theory of Justice**. Harvard University Press, 1971.